

8.11.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Viite: STM078:00/2018, Kutsu kuulemistilaisuuteen: Luonnos HE eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta yrittäjien ei omistavien perheenjäsenten työttömyysturvan kehittämisestä

Työttömyysvakuutusrahaston lausunto

Yleistä

Sosiaali- ja terveysministeriön sosiaaliturva ja vakuutusosasto on kutsunut Työttömyysvakuutusrahaston lausuntokierroksen korvaavaan kuulemistilaisuuteen luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta yrittäjien ei omistavien perheenjäsenten työttömyysturvan kehittämisestä. Tilaisuuteen oli mahdollisuus toimittaa myös kirjallinen lausunto.

Työttömyysvakuutusrahasto kiittää mahdollisuudesta osallistua kuulemistilaisuuteen sekä antaa lausuntonsa asiassa.

1 Esityksen keskeiset tavoitteet

Esityksen tavoitteena on parantaa yrityksessä työskentelevän niin kutsutun ei omistavan perheenjäsenen oikeutta ansiopäivärahaan ja näin vähentää työllistymiseen ja työttömäksi jäämiseen liittyviä taloudellisia riskejä perheyriksessä työskenneltäessä. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan, että yrityksessä työskentelevän ns. ei omistavan perheenjäsenen asema työttömyysturvajärjestelmässä muutettaisiin palkansaajaksi.

Työttömyysvakuutusrahasto pitää lakiesityksen tavoitteita kannatettavina.

2 Työttömyysvakuutusrahaston kommentit tai perustelut

2.1 Osaomistajatietojen käsittely ja neuvonta Työttömyysvakuutusrahastossa

Työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu yrityksen osaomistajasta maksettava työnantajan ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu on määrättävä siten, että se vastaa niiden etuuksien rahoitusta, joihin osaomistajat ovat oikeutettuja (laki työttömyysetuuksien rahoituksesta 16 §). Koska osaomistajasta maksettavat työttömyysvakuutusmaksut poikkeavat muista, tulee työnantajan ilmoittaa osaomistajamaksun alaisuuteen kuuluvat työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuden alaiset palkat erikseen muusta työttömyysvakuutusmaksuvelvoitteen alaisesta palkasta.

Työttömyysvakuutusrahasto antaa työnantajille neuvontaa työttömyysvakuutusmaksutietojen ilmoittamisessa ja työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuteen liittyen, mutta viime kädessä osaomistajamaksuvelvoitteiden oikea hoito perustuu siihen, että työnantaja itse osaa erottaa osaomistajatilanteet ja ilmoittaa palkkasummatiedot oikein. Osaomistajia koskevaan määrittelyyn liittyvät epäselvyydet ovat tyyppillisiä ja niitä esiintyy käsittelytilanteissa ja asiakaspalvelussa. Pääasiassa ongelma liittyy siihen, että asiakkaat ovat ilmoittaneet yrittäjien palkkoja osaomistajia koskevassa palkkasummailmoituksen kentässä. Työttömyysvakuutusrahaston näkökulmasta muutoksia osaomistajuudessa on vaikeaa huomata ilman asiakkaan yhteydenottoa tai ilmoituksella olevia lisätietoja.

Työttömyysvakuutusrahasto on aiemmin tehnyt kampanjoita, joissa on verrattu tiedossa ollutta YEL-palkkaa sekä palkkasummailmoituksella ilmoitettua osaomistajan palkkaa. Jos YEL-palkka ja osaomistajan palkka olivat täsmälleen samat, asiakkaalle soitettiin ja pyydettiin tekemään tarvittaessa uusi ilmoitus.

Ei omistaviin perheenjäseniin liittyviä erilliskampanjoita ei sen sijaan ole tehty, vaan tälle ryhmälle viestintä on ollut osa osaomistajamaksuihin liittyvää yleisviestintää, kuten että asiakasta on pyydetty tarkistamaan oikeaan työttömyyskassaan kuulumisen asiakaskontaktin yhteydessä ja tarvittaessa neuvottu ilmoittamaan työttömyysvakuutusmaksuvelvolliset palkkatiedot oikein.

2.2 Ehdotettujen muutosten vaikutukset Työttömyysvakuutusrahaston toimeenpanoon

Esitys aiheuttaa Työttömyysvakuutusrahastolle tarpeen viestiä muutoksesta ja muita toimeenpanotehtävän hoitamiseen liittyviä asioita, kuten ohjeistusten uudistamista sekä sisäisiä koulutustarpeita.

Työttömyysvakuutusrahaston tulee viestiä asiakkaitaan osaomistajamääritelmässä tapahtuvista muutoksista. Viestintä muutoksesta oikea kohderyhmä tavoittaen voi olla haastavaa. Muutoksien on ehdotettu tulevan voimaan 1.7.2019 alkaen, mikä saattaa olla viestinnän kannalta haasteellinen ajankohta. Työttömyysvakuutusmaksujen toimeenpanon, asiakkaiden neuvonnan ja viestinnän kannalta yleensä toimivampia ajankohtia ovat vuodenvaihteet. Näin ollen harjitsemisenarvoista voisi olla myös muutosten voimaantulo 1.1.2020 alkaen. Vuosi 2019 voi olla työnantajille muutoinkin haasteellinen tulorekisterin käyttöönoton vuoksi. Tulorekisteri uudistaa ja muuttaa merkittävästi varsinkin pienempien työnantajien ilmoittamiskäytäntöjä.

Työttömyysvakuutusrahaston tulee uudistaa sekä omissa että muiden palveluissa, kuten palkka.fi:ssä, olevat osaomistajia koskevat ohjeistukset. Samalla kun uudet ohjeistukset ja taulukot laaditaan osaomistajamääritelmän muutoksista, tulee rinnalla esittää myös nyt voimassa oleva määritelmä, koska Työttömyysvakuutusrahastolle tehdään jatkuvasti palkkasummailmoitusten korjauksia myös aikaisemmille vakuutusvuosille. Muutoksen johdosta tulee myös kouluttaa Työttömyysvakuutusrahaston henkilökuntaa, jotta asiakkaita osataan neuvoa muutoksen johdosta oikein.

Edellä mainituista toimeenpanotehtävistä aiheutuu kustannuksia, joita ei ole tarkemmin arvioitu. Aiheutuvista toimenpiteistä ja kustannuksista huolimatta

Työttömyysvakuutusrahasto pitää ehdotusta kokonaisuus huomioon ottaen kannatettavana.

2.3 Muutoksen taloudelliset vaikutukset työttömyysetuuksien rahoitukseen

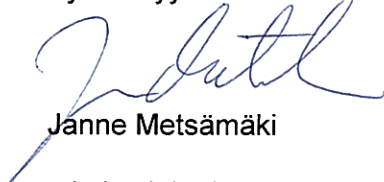
Taloudelliset vaikutukset työttömyysvakuutusmaksuihin on arvioitu suunnaltaan oikein hallituksen esityksen taloudellisten vaikutusten osiossa. Muutos perheenjäsenen osaomistajan määritelmään lisää työttömyysvakuutusmaksutuottoja heti muutoksen astuttua voimaan. Vuositasolla lisäys on 0 - 5 miljoonaa euroa. Taloudellisten vaikutusten arvioinnin tekee vaikeaksi käytettävissä olevaan tilastotietoon liittyvät epävarmuustekijät, mistä syystä Työttömyysvakuutusrahasto arvioi, että niiden henkilöiden määrä joita muutos koskettaa on 0 - 100 % nykyisistä osaomistajista. Suhteutettuna Työttömyysvakuutusrahaston kokonaistyöttömyysvakuutusmaksutuloihin vaikutus on erittäin pieni.

Vaikutukset Työttömyysvakuutusrahaston ansiosidonnaiseen rahoitusosuuteen näkyvät viiveellä. Taloudellisissa vaikutuksissa on esitetty, että muutos koskee 22 000 henkilöä. Näiden tietojen perusteella kokonaiskustannus Työttömyysvakuutusrahastolle on 900 000 euron ja 13 miljoonan euron välillä. Laskelmassa on käytetty Finanssivalvonnan tietoja keskimääräisestä ansio-päivärahasta, työttömyyden kestosta sekä palkansaajakassan etuuden saajista suhteutettuna kokonaisjäsenmäärään. Lisäksi laskennassa on hyödynnetty TYJ:n julkaisemaa Työttömyysvakuutusrahaston rahoitusosuutta ansio-päivärahan rahoituksesta vuodelta 2017.

3 Yhteenveto

Työttömyysvakuutusrahasto katsoo, että ehdotettu muutos selkiyttää työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä säädettyä osaomistajan määritelmää ja pitää näin ollen ehdotusta kannatettavana työttömyysvakuutusmaksujen toimeenpanon kannalta.

Työttömyysvakuutusrahasto

Janne Metsämäki

toimitusjohtaja